

Information

Begäran om yttrande med stöd av 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Vad ska yttrandet användas till?

Yttrandet används som underlag när åklagaren fattar beslut om åtal ska väckas eller om straffvarning ska meddelas. Om åtal väcks och den unge ska dömas för gärningen så används yttrandet av domstolen som underlag vid påföljdsvalet. Åtgärder som socialnämnden avser att vidta enligt ett ungdomskontrakt eller enligt en vårdplan kan därför dels ligga till grund för ett beslut om straffvarning, dels ligga till grund för påföljden ungdomsvård om åtal har väckts. Den unge ska i båda fallen fullgöra de åtgärder som redovisats (se nedan under underrättelseskyldighet). Yttrandet kan också användas av domstolen för att bedöma den unges lämplighet för ungdomstjänst.

Ungdomsvård

Den som är under 21 år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. De som inte har ett särskilt behov av vård ska i första hand dömas till ungdomstjänst om det finns förutsättningar för detta.

Vad är ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd?

Ett särskilt behov av vård anses föreligga när den unge, efter en kvalificerad bedömning, har befunnits löpa risk för ett fortsatt brottsligt beteende eller för en ogynnsam utveckling i övrigt och därför är i behov av åtgärder från socialtjänstens sida. Observera att insatser som består av åtgärder som närmast är att se som en form av samhällets gränssättning gentemot den unge lagöverträdaren, snarare än vårdinsatser med inriktning på behandling, bör oftast inte ligga till grund för påföljden ungdomsvård. Sådana åtgärder kan istället ingå i en ungdomstjänst.

Ungdomstjänst

Ungdomstjänst förekommer i två olika former. Antingen är det en fristående påföljd eller så är det en tilläggsåtgärd som döms ut i förening med ungdomsvård. I båda fallen krävs att den unge bedöms som lämplig att utföra ungdomstjänst med hänsyn till dennes person och övriga omständigheter. Ungdomstjänst kan aldrig ingå som åtgärd i ett ungdomskontrakt eller i en vårdplan. När den unge dömts till ungdomstjänst ska socialtjänsten upprätta en arbetsplan samt utse en handledare för den unge. Antalet timmar som kan dömas ut är 20-150 timmar i

båda fallen. Utöver oavlönat arbete kan en mindre del av de utdömda timmarna bestå av särskilt anordnad verksamhet såsom programverksamhet.

Den fristående påföljden ungdomstjänst kan komma i fråga både för brott med höga straffvärden, men även för brott med lägre straffvärden, dock inte för brott där straffvärdet motsvarar ett lågt antal dagsböter. Det innebär att till exempel ringa narkotikabrott genom eget bruk, olovlig körning, brott mot lagen beträffande förbud mot knivar och andra farliga föremål, olaga intrång med mera, som alla har ett straffvärde motsvarande låga dagsböter, inte kan resultera i ungdomstjänst som påföljd.

Underrättelseskyldighet

Om domstolen har dömt någon till ungdomsvård eller ungdomstjänst ska social-nämnden underrätta Åklagarmyndigheten, om det kan antas att det finns förutsättningar för att meddela varning eller för att åklagaren ska begära undanröjande i domstol (12 kap. 8 § socialtjänstlagen). Sådana förutsättningar finns:

- om den unge i väsentlig grad missköter ett ungdomskontrakt i en dom på ungdomsvård
- om den unge i väsentlig grad missköter en dom på ungdomstjänst
- om den planerade vården eller de planerade åtgärderna i ett ungdomskontrakt eller i en vårdplan inte kommer till stånd av någon annan anledning än den unges misskötsamhet
- om vården eller åtgärderna kommit att i väsentlig grad avvika från vad som planerats i kontraktet eller vårdplanen
- om en dom på ungdomstjänst inte till väsentlig del kan fullgöras inom skälig tid av någon annan anledning än den unges misskötsamhet.

Om det på grund av en underrättelse uppkommer fråga om att begära undanröjande av påföljd ska åklagaren genast vidta de åtgärder som är nödvändiga.

Medling

En förutsättning för att medling kan ske är att den unge har erkänt gärningen eller delaktighet i denna. Medling är inte en påföljd, men kan ingå som en del i ett ungdomskontrakt vid påföljden ungdomsvård. Medling kan också få betydelse vid bedömningen av om en straffvarning ska meddelas. Vid påföljderna böter och ungdomstjänst eller ungdomsvård i kombination med någon av dessa påföljder kan medling leda till att påföljden reduceras i en dom eller ett strafföreläggande. Det är den unges vilja till medling som ska beaktas. Bedömningen av om det föreligger en uppriktig och allvarligt menad vilja att medla hos den unge bör göras av medlingsverksamheten efter att ett förnöte med den unge ägt rum.

Vad yttrandet ska innehålla

Inledning

Här nedan beskrivs närmare vilken information som ett yttrande med stöd av 11 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska innehålla.

Punkterna a – e motsvarar punkterna a – e i den begäran ni fått från Åklagarmyndigheten eller Polismyndigheten. Därutöver ska yttrandet också innehålla följande information:

- Åklagarmyndighetens eller Polismyndighetens diarienummer (AM-nummer resp. K-nummer)
- Handläggare hos socialtjänsten och telefonnummer direkt till denne samt
- e-postadress
- Personuppgifter på den unge och vårdnadshavarna
- De brottsmisstankar som föranlett yttrandet
- Uppgift om hur utredningen har genomförts

a) Socialnämndens bedömning gällande särskilt vårdbehov

Om det bedöms föreligga ett särskilt vårdbehov, för att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt, ska det redovisas vilka insatser som socialnämnden kommer att vidta för att motverka en sådan utveckling. Detta ska redovisas i:

- Ett ungdomskontrakt om insatserna vidtas med stöd av socialtjänstlagen (2001:453). Av kontraktet ska också framgå om samtycke finns från den unge och dennes vårdnadshavare. Det är inte ett hinder att föreslå ett kontrakt trots att samtycke inte föreligger. Samtycket kan komma att ges av den unge i samband med rättegången.
- En vårdplan om insatserna vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelse om vård av unga.

I ungdomskontraktet eller vårdplanen ska det tydligt framgå vilka insatser som planeras (t.ex. samtalskontakter), deras omfattning (t.ex. en gång i veckan) och hur länge de kommer att pågå (t.ex. under tre månader). Ungdomskontraktet eller vårdplanen ska redovisas i en bilaga som bifogas yttrandet.

De åtgärder som redovisas kommer endast att åläggas den unge under förutsättning att antingen en domstol funnit att den unge är skyldig till den åtalade gärningen eller att en åklagare, vid en prövning av straffvarning, har funnit det klarlagt att den unge har begått brottet.

b) Personliga omständigheter

Om den unge bedöms ha ett särskilt vårdbehov ska yttrandet redogöra för den information om den unges livssituation som har legat till grund för socialnämndens bedömning. Följande områden kan vara vägledande:

- Familj och sociala relationer
- Skola och fritid
- Fysisk och psykisk hälsa
- Alkohol och droger
- Känslö- och beteendemässig utveckling
- Tidigare kriminalitet
- Tidigare brottsutsatthet

Om den unge inte har ett särskilt vårdbehov räcker det med en kortfattad redogörelse över varför ett sådant behov inte anses föreligga.

c) Tidigare verkställigheter och insatser av socialtjänsten

Yttrandet ska innehålla uppgifter huruvida den unge har utfört tidigare utdömd ungdomsvård eller ungdomstjänst och när så skedde. Om påföljden, helt eller delvis, inte har utförts ska yttrandet redogöra för varför.

Yttrandet ska också innehålla information om vilka relevanta tidigare och pågående insatser som funnits för den unge med uppgift om tidpunkt, typ av insats och omfattningen.

d) Lämplighet för ungdomstjänst

Om den unge inte bedöms som lämplig för ungdomstjänst ska orsaken till detta anges och motiveras.

Den unge behöver inte samtycka till att utföra ungdomstjänst, men den unges inställning till att utföra ungdomstjänst ska ändå anges i yttrandet.

e) Medling med anledning av brott

Yttrandet ska innehålla information huruvida den unge är villig att bli kontaktad av medlingsverksamheten vid brott med målsägande, såväl fysiska som juridiska personer.

Om den unge redan är aktuell hos medlingsverksamheten ska yttrandet innehålla information om medlingsverksamhetens bedömning av om den unge har en uppriktig och allvarligt menad vilja att delta i medling.